

YENİ YAYINLARDAN ÖZETLER

Başa Çıkması Zor Okul Öncesi Çocukların Orta Çocukluk ve Erken Ergenlikteki Tanısal Durumları ve Semptomatik Davranışları

Pierce EW, Ewing LJ, Campbell SB (1999) Diagnostic status and symptomatic behavior of hard-to-manage preschool children in middle childhood and early adolescence. *J Clin Child Psychol* 28:44-57.

Bu çalışmada araştırmacılar tarafından izlenen iki ayrı kesitsel örneklemin 10 ve 7 yıllık izlem sonuçları açıklanıyor. Her iki grupta da aileleri tarafından 3 yaşında iken 'başa çıkılması zor' olarak tanımlanan çocuklar ve normal kontrol grubu kullanılmıştır. 3 yaşındaki, ilk değerlendirme için yapılandırılmış görüşme olmadığından standart gözlem ve ebeveynin doldurduğu ölçekler kullanılmıştır. Diğer değerlendirmelerde ise tanısal görüşmeler ve yaşa uygun ölçekler kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre izlemde her iki örneklemden önemli oranda çocuğun dışa yönelim sorunları gösterdiği görülmüştür. İçe yönelim sorunlarında ise normal kontrollerle anlamlı fark bulunmamıştır. Her iki örneklem için okula başlangıç sırasında yakınmaların devam etmesinin gelecekteki dışa yönelim sorunları için yordayıcı olduğu görülmüştür. 6 ve 9 yaşlarında sorun gösteren çocukların 13 yaşında sorun gösterme oranı %94 olarak bulunmuş ve bu, sorunların orta çocuklukta stabil hale gelmesinin sorunlarının ergenlikteki devamına yol açtığı şeklinde yorumlanmıştır. Öte yandan okula başladıklarında belirti göstermeyen çocuklarda ilerisi için risk artmıştır. Devam eden dışa yönelim sorunları zamanla içe yönelim sorunlarına yol açmaktadır. Sorunların devamını yordayan etkenler ilk başvurudaki yakınmaların şiddeti ve iyi işlev göstermeyen aile ortamıdır. Bu bilgilere dayanılarak okul öncesi dönemde dışa yönelim yakınmalarıyla getirilen çocuklara ve ailelere yönelik koruyucu ve tedavi edici yaklaşımların önemi vurgulanmıştır.

Dr. Özgür Öner

Karşıt Olma Karşı Gelme Bozukluğu Olan Okul Öncesi Erkek Çocukları: Klinik Görünüm ve Tanısal Değişim

Speltz ML, McClellan J, DeKlyen M, Jones K (1999) Preschool boys with oppositional defiant disorder: clinical presentation and diagnostic change. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 38:838-845.

İlk olarak okul öncesi dönemde tanı konulan karşıt olma karşı gelme bozukluğunun klinik görünümü ve gidişi iyi bilinmemektedir. Bu amaçla 4-5.5 yaşları arasındaki DSM-III-R'ye göre karşıt olma karşı gelme bozukluğu (KOKGB) tanısı konan 79 çocuk iki yıl sonra tekrar değerlendirilmiştir. Bunun için öğretmen ve ebeveyn ölçekleriyle yapılandırılmış görüşme (DISC) kullanılmıştır. İki yıllık izleme sonunda olguların %76'sında KOKGB, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ya da her ikisi birden saptanmıştır. Bu çocukların %25'inde başta anksiyete ve duygudurum bozuklukları olmak üzere diğer tanılar konmuştur. Davranım bozukluğuna fazla rastlanmamıştır. Bu durum olguların yaşının küçük olmasına bağlanmıştır. KOKGB ile beraber olan DHEB'nun gelecekteki patalojiyi yordamada önemli olduğu belirtilmiştir. Bu bulgulara dayanılarak okul öncesi dönem çocuklarda KOKGB tanısının güvenilir şekilde konabileceği ve özellikle DEHB ile beraber olan olguların gelecek yaşantılarında psikopatoloji yönünden yüksek risk altında olduğu sonucuna varılmıştır.

Dr. Pınar Öner

Ergenlerde Elektrokonvulsif Tedavi: Tedavi Uygulananların Deneyim, Bilgi ve Tutumları

G Walter, K Kosner, JM Rey (1999) Electroconvulsive therapy in adolescents: Experience, knowledge, and attitudes of recipients. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 38(5): 594-599

Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi : 6(2) 1999

Bu yazıda ergenlik döneminde elektrokonvülfif tedavi alan bireylerin elektrokonvülfif tedavi (EKT) ile ilgili bilgi, deneyim ve tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. 1990-1998 tarihleri arasında Avusturalya'da New South Wales bölgesinde yapılan bu çalışmada 19 yaşından önce EKT almış olanlara telefon aracılığıyla 53 maddelik bir liste uygulanmıştır. 26 hasta ile görüşme yapılmış ve EKT ile ilgili deneyim ve düşüncelerin genel olarak olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Olguların %50'si EKT'nin yararlı olduğunu ifade etmişlerdir. Yaklaşık olguların dörtte üçü hastalıklarının EKT ya da farmakoterapiden daha kötü olduğunu belirtmişlerdir. Hatırlanan yan etki sıklığı EKT ve ilaç için benzerdir. Hastaların küçük bir bölümü EKT aldıklarını gizli tutma eğilimindedirler. Büyük bir çoğunluğu EKT'nin yasal ve mantıklı bir tedavi olduğunu, gerektiğinde yeniden bu tedaviyi alabileceklerini ve başkalarına da tavsiye edebileceklerini belirtmişlerdir.

Bulgular ciddi ruhsal hastalığı olan ergenlerde EKT'nin etkili ve güvenilir bir tedavi olduğunu desteklemektedir. Araştırmada görüşme yapılan eski hastalar tarafından sıklıkla bildirilen olumlu deneyim ve tutumların ergen hastalar, aileleri ve sağlık ekibinin EKT'ye güvenlerini artıracakı düşünölmektedir.

Dr. Elvan Karacan

Çocuk ve Ergenlerde İhmal ve İstismar Araştırmaları: Son 10 Yılın Gözden Geçirilmesi, Bölüm 1: Fiziksel ve Duygusal İhmal ve İstismar

SJ Kaplan, D Pelcovitz, V Labruna (1999) Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 38(10): 1214-1222.

Bu yazıda çocuk ve ergenlerde fiziksel ve duygusal ihmal ve istismara ilişkin 1988-98 yılları arasında yayınlanan 10 yıl içindeki yazın bilgisi gözden geçirilmiştir. Yazıda ihmal ve istismarın tanımlanması, epidemiyolojisi, fiziksel istismar ve buna bağlı; ilişki sorunları, bilişsel, akademik

yetersizlik, agresyon, intihar ve risk alma davranışları, psikiyatrik bozukluklar, psikobiyolojik özellikleri (hormonal, uyku ve elektrofizyolojik bozukluklar gibi) ile duygusal ihmal ve istismara ilişkin belirlenen zaman içindeki bilgi birikimi aktarılmıştır. İhmal ve istismara uğrayan çocuklara psikoterapötik yaklaşımlar ve ilaç tedavileri üzerinde durulmuştur.

Geçen son on yıl içinde ihmal ve istismar ile ilgili klinik belirtileri anlamada belirgin ilerlemeler sağlanmıştır. Ancak önleme ve müdahaleye yönelik araştırmalar görece azdır ve sıklıkla önemli yöntemsel sınırlılıkları bulunmaktadır. Gelecek on yıl içinde çocukta ihmal ve istismar araştırmaları, psikoterapötik ve psikofarmakolojik tedavi yöntemlerinin etkinliğini belirlemeye ve süreci etkileyen etkenleri anlamaya odaklanacaktır. Bu araştırma ve çalışmalar artan sayıdaki merkezlerce de desteklenmelidir.

Dr. Elvan Karacan

Juvenil Bipolar Bozuklukta Risperidon Tedavisi: Geriye Dönük Kayıt Taraması

Fraizer JA, Meyer MC, Biederman J ve ark. (1999) Risperidon treatment for juvenile bipolar disorder: A retrospective chart review. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 38(8): 960-965.

Juvenil bipolar bozukluklarda kullanılan duygu durum düzenleyicilerinin (Lityum karbonat, karbamazepin, valproik asit) yavaş etki etmeleri ve yüksek tekrarlama oranı, tipik nöroleptiklerin ekstrapiramidal yan etkilerinin fazla olması nedeni ile bu hastalık grubunda atipik nöroleptiklerin hem dopaminerjik hem de serotinerjik etkilerinden dolayı uygun olabileceği düşünülmüştür. Bu araştırma "Risperidon etkili ve güvenli bir ilaçtır" varsayımına dayanılarak planlanmıştır.

DSM-IV tanı ölçütlerine göre Juvenil bipolar bozukluk tanısı konan 28 çocuk ortalama 6 ay süre ile (6.1±8.5 ay), ortalama 1.7 mg (1.7±1.3) risperidon kullanmış ve ayda en az bir kere kontrolleri yapılmıştır. Eşlik eden tanılara yönelik de tedavi verilmiş, yan etkiler takip edilmiştir.

Tedaviye yanıt Klinik Etkilenme Ölçeği (Clinical Global Impression Scale - CGI) ile değerlendirilmiş ve mani psikoz, saldırganlık ve dikkat azlığı hiperaktivite bozukluğu ayrı olarak ele alınmıştır. Mani ve saldırganlık belirtilerinde %82, psikotik belirtilerde %69, DEHB belirtilerinde %8 azalma gözlenmiştir.

Hastaların hiçbirinde ciddi yan etki görülmemiştir. En sık kilo alma (%18), sedasyon (%18) ve daha az olarak salivasyon, kilo kaybı, baş ağrısı, galaktore saptanmıştır. Bir hastada saldırganlıkta artma görülmüştür.

Sonuç olarak risperidon ile psikoz saldırganlık ve manide hızlı, güçlü ve sürekli bir yanıt alınmış, DEHB belirtilerine etkisi az olmuştur. Eşlik eden bozukluklar olduğu için tek başına etkinliğini göstermek zor olmuştur.

Tek başına etkinliğini gösteren ya da tardiv diskinezi yan etki olasılığını araştıran çalışmalara gereksinim vardır.

Int. Dr. Ömer Karadağ

Ergenlik Öncesi Çocuklarda Öğrenme Güçlüğü ve Psikolojik Problemler Arasındaki İlişki: Boylamsal Örneklem

Prior M, Smart D, Sanson A, Oberklaid F (1999) Relationships between learning difficulties and psychological problems in preadolescent children from a longitudinal sample. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 38: 4, 429-436.

Bu çalışmada, Avustralya Mizaç Projesi (Australia Temperament Project) kapsamındaki veriler ele alınarak, ergenlik öncesi çocuklarda öğrenme güçlüğü (ÖG) ve davranış problemleri (DP) arasındaki ilişkiler ve ÖG tipleri ile DSM ölçütlerine göre bozukluklar arasındaki bağlar araştırılmıştır. Boylamsal veriler; mizaç, okulda ve evde davranışsal uyum, akademik gelişim, çocuk sağlığı ve aile faktörleri açısından 2443 çocuğun ilk yaşlarından itibaren 18 aylık aralarla uygulanan 10 ayrı survey sonucunda elde edilmiştir. Bu çalışma ise, aynı çalışmanın 1994'deki izlemi sırasında çocuklar 11-12 yaşlarında iken alınan verilerle 296 çocuk üzerinden yürütülmüştür.

Zeka bölümleri 80 ve üzerinde olan ve yazma ve/veya aritmetik standart testlerinde %30'luk dilimin altında kalan çocuklar ÖG olarak değerlendirilmiştir. DP olan çocuklar, Rutter Çocuk Davranış Anketi (CBQ) ebeveyn ve öğretmen formları sonuçlarına göre ve yapılandırılmış psikiyatrik görüşme sonrasında belirlenmiştir. Bu ankette ortalamanın bir veya daha fazla standart sapma üzerinde kalan 100 kız ve 100 erkek çocuk klinik grup, 0.5 standart sapmanın üzerinde olmayan 48 kız ve 48 erkek çocuk da karşılaştırma grubu olarak seçilmişlerdir.

Çalışmanın sonunda, klinik gruptaki çocukların aritmetik ve yazma becerilerinin karşılaştırma grubundaki çocuklara oranla anlamlı olarak düşük olduğu bulunmuştur. Klinik grupta ÖG olan çocukların DSM-III-R'ye göre herhangi bir tanı alma oranlarının %52 olduğu görülmüştür. ÖG tipleri ile içyönelim ve dışyönelim bozuklukları arasında ilişki vardır. Aritmetik güçlüklerin, hem kızlarda hem erkeklerde DSM tanılarıyla güçlü bir bağlantısı olduğu ve dışyönelim sorunlarının ÖG ile eşzamanlı olarak ortaya çıkabildiği görülmüştür. Sadece yazma ya da sadece aritmetik alanında güçlüğü olan çocuklar içyönelim bozukluğu tanısı alırken, iki alanda da güçlüğü olan çocukların dışyönelim bozukluklarına daha yatkın olduğu görülmüştür.

Boylamsal açıdan ele alındığında, hem klinik hem karşılaştırma grubundaki çocuklardan 7-8 yaşlarında ÖG tanısı almış olanların 11-12 yaşlarına geldiklerinde, %80'inde yazma alanında ve %57'sinde aritmetik alanda güçlükleri olduğu bulunmuştur. Erken yaşlarda hem ÖG hem de DP olan erkek çocukların, sadece ÖG olan erkek çocuklara oranla 6. sınıfta kalıcı ÖGleri olduğu görülmüştür.

Klinik açıdan, ÖG ve DP arasında güçlü bir ilişki olduğu ve özellikle erkek çocuklarda ilköğretim yıllarında süregelen olduğu görülmüştür. Kızlarda ise yazma alanında güçlüğü olanlara oranla, uyum problemleri açısından matematik alanındaki güçlüklerin, risk faktörü olabileceği bulunmuştur. Tek alandaki ÖG'lerin içyönelim, birden fazla alandaki ÖG'lerin dışyönelim bozuklukları açısından risk faktörü olabileceği belirtilmiştir.

Uzm. Psk. İlkiz Altınoğlu-Dikmeer